

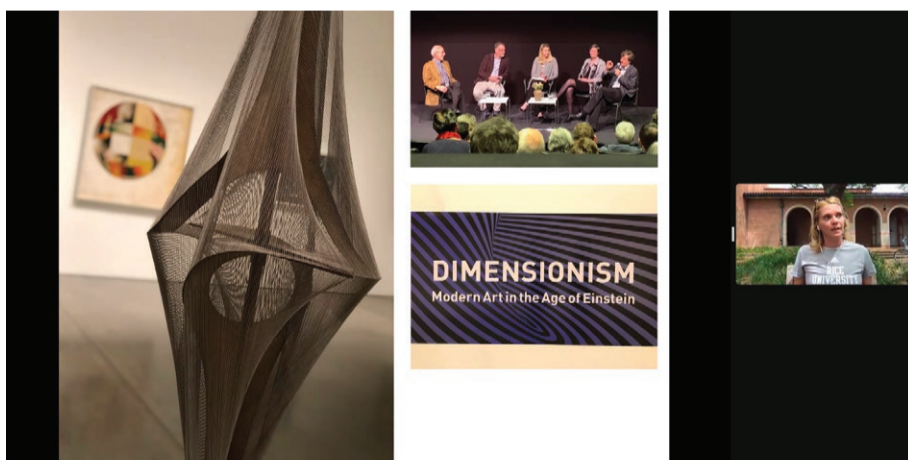
Vesti

„Moja Amerika“: Simona Čupić

U utorak 14. juna, u okviru serijala „Moja Amerika“ razgovarali smo sa istoričarkom umetnosti, prof. dr Simonom Čupić o iskustvima rada na američkim univerzitetima, istraživanjima u predsećničkim bibliotekama, o poseti Beloj kući, Fulbrajt i Geti stipendijama, o Marlboro cigaretama, o Planini Rašmor, i zašto je u dečijim igrama uvek birala da bude kaubojka. Dotakli smo se i aktuelnih problema i izazova sa kojima se susreće američko društvo.

Ovom prilikom prof. dr Simona Čupić javila nam se direktno iz Hjustona sa kampusa Univerziteta Rajs, gde je trenutno na Fulbrajtovoj stipendiji.

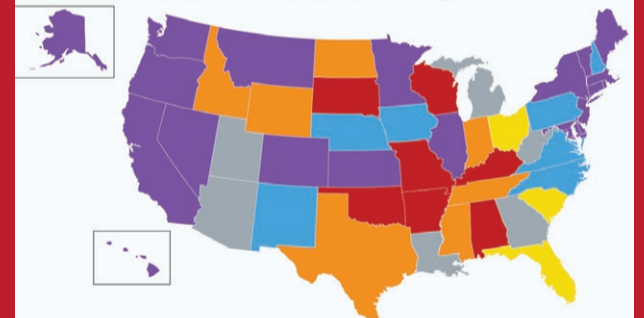
Ceo razgovor možete pogledati na našem YouTube kanalu: <https://bit.ly/3tOEByH>.

Post-Roe v. Wade: The State of U.S. Abortion Laws

States by reaction to Roe v. Wade being overturned by the U.S. Supreme Court (as of June 28, 2022)

- All abortions banned*
- Expected to ban shortly*
- New 6-week or 15-week ban**
- Abortion rights protected
- Not expected to ban/unclear
- Legal limbo***

* some exceptions in case of rape, danger to life/health of mother
** enacted or expected *** in Georgia about 6-week ban

Sources: Center for Reproductive Rights, Guttmacher Institute, The 19th, Statista Research

statista

Centar za američke studije najoštrije osuđuje odluku Vrhovnog suda SAD o obaranju presude „Roe v. Wade“, kojom je ženama širom Sjedinjenih Država, do pre 24. juna 2022. godine, garantovano pravo na abortus. Obaranje ove presude znači da će svaka savezna država samostalno odlučivati o pravima na abortus na svojoj teritoriji, dok je u pojedinim državama pravo na prekid trudnoće ovim činom već zabranjeno, što ozbiljno ugrožava zdravlje žena, njihovo pravo na privatnost, ali i elementarna ljudska prava. Žene moraju da imaju pravo i neupitnu mogućnost da same odlučuju o svom telu!

Vojislav Stanovčić

Poznato je da su Sjedinjene Države u svoj identitet utkale ideje federalizma i demokratije. Među srpskim političkolozima koji su se bavili ovim pojmovima, sa posebnim osvrtom na njihovu primenu u SAD, isticao se profesor Fakulteta političkih nauka i akademik SANU Vojislav Stanovčić (1930–2017). Profesor Stanovčić rodio se u selu Ubli, kod Herceg Novog. Visoko obrazovanje stekao je na Univerzitetu u Beogradu, na kom je doktorirao 1965. godine. Neposredno američko iskustvo Stanovčić je doživeo 1966–1967, kao postdoktorand i Fordov stipendista, kada je pohađao program političke teorije na prestižnim univerzitetima **Jejl** i **Harvard**.

Nakon povratka u Jugoslaviju, Stanovčić je započeo višedecenijski angažman na Fakultetu političkih nauka (1968–1995). Redovni profesor bio je od 1979. godine, i to na Katedri za političku teoriju i metodologiju. Kao gostujuć profesor, u okviru Fulbrajto-

vog programa za razmenu, predavao je 1986–1987. na Državnom univerzitetu Njujorka u Olbaniju.

Američke teme, iako nisu bile primarno Stanovčićevo interesovanje, ipak u njegovom opusu zauzimaju važno mesto. Njegova obimna studija o „**Federalističkim spisima**“ poslužila je umesto predgovora u prvom srpskom izdanju tog klasika američke političke misli. Pored toga, Stanovčić je pisao o idejama američke revolucije, a SAD bile su neizostavan primer kada je pisao o ustavnosti i teoriji državnog uređenja.

Rodžer Maris (Roger Maris)

Igrač bejzbola, koji je obeležio početak šezdesetih godina, Rodžer Maris (1934–1985), bio je hrvatskog i srpskog porekla. On se rodio u „svetskoj prestonici čelika“, gradu Hibingu u Minesoti, i bio je pripadnik treće generacije imigranata. Kada se sa porodicom preselio u Fargo (Severna Dakota), Maris je kao srednjoškolac pokazao talenat za američki fudbal. No, zbog toga što mu se brat razboleo, Maris je 1952. odlučio da ne prihvati univerzitetske stipendije za fudbalere i ostane u Fargu, gde mu je preostalo da igra bejzbol. Sjajnom igrom u lokalnom timu privukao je pažnju profesionalnih timova, i 1957. je prešao u najviši rang takmičenja (Major League Baseball).

Prava prekretnica za Marisa bio je transfer među njujorške „**Jenkije**“, za koje je igrao 1960–1966. Već u

prvoj sezoni u Njujorku proglašen je za najkorisnijeg igrača lige (MVP), igrajući na poziciji desnog poljara. No, godina Marisove karijere, koja se još uvek prepričava, bila je 1961. godina. On je tada oborio rekord Bejba Ruta, najvećeg igrača bejzbola svih vremena, sa 61 oprčavanjem u sezoni. Ovaj rekord izazvao je senzaciju u SAD, a oboren je tek 1998. godine. Maris se penzionisao već 1968, ali sećanje na njegovu karijeru je živo u američkoj popularnoj kulturi. Bio je predmet dokumentarnih filmova, a 1984. u njegovu čast otvoren je i muzej u Fargu. Njegov broj, 9, više nijedan „**Jenki**“ ne može da nosi na dresu.

Poseta američkih privrednica Beogradu 1931. godine

U avgustu 1931. u Beograd je stigla grupa američkih poslovnih žena, koje su bile gošće Ženskog pokreta i Englesko-američko-jugoslovenskog kluba. Prema izveštajima u štampi, ovih dvadesetak žena bile su predstavnice američke Nacionalne organizacije zaposlenih žena. One su posetile Jugoslaviju u nameri da se bolje upoznaju sa načinima poslovanja, privrednim, trgovinskim i finansijskim prilikama u državi. Ova organizacija u SAD radila je i na emancipaciji žena i na stvaranju jednakih uslova i prava za rad muškaraca i žena, te je namera delegacije bila i da iste uslove ispita u pojedinim evropskim zemljama, a među njima i u Kraljevini Jugoslaviji. U štampi se isticalo kako „naše evropske žene nisu imale toliko sreće kao njihove američke sestre koje samostalno upravljaju velikim preduzećima i ozbiljno konkurišu 'jačem polu'“.

Predstavnice američke Nacionalne organizacije zaposlenih žena u Beogradu su posetile Etnografski i Trgovački muzej, Materinsko udruženje, Higijenski zavod i druge ustanove. U hotelu „Kod srpskog kralja“ organizovana je svečanost za američke gošće, a dobrodošlicu u ime Ženskog pokreta im je poželela arhitektkinja Marija Kostić. Predsednica Lena Filip, oduševljena Beogradom, rekla je da primećuje „da je on u znaku velikog napredovanja i [da] ima izgleda da u kratkom vremenu postane doista jedna velika evropska varoš.“ Privrednice su jedan dan boravile u glavnom gradu Jugoslavije, nakon čega su nastavile svoj put uputivši se ka Sofiji.

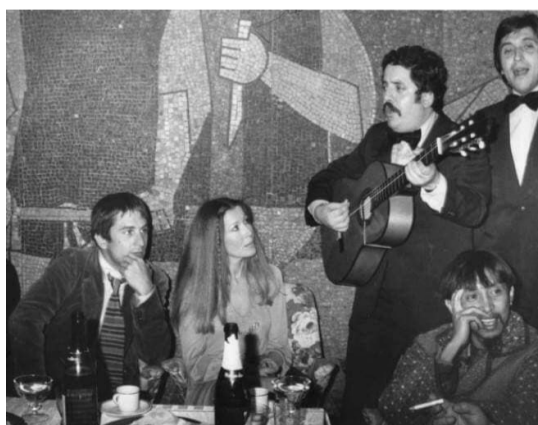
◀ „Pravda”,
2.8.1931.

Robert de Niro u Beogradu

Za dolazak holivudskih zvezda u Beograd u vreme socijalističke Jugoslavije, u velikoj meri zaslužni su organizatori FEST-a. Prvi FEST otvoren je 9. januara 1971. i već tada su ovaj filmski festival posetile poznate ličnosti poput Pitera Fonde i Denisa Hopera. Među brojnim američkim glumcima koji su sedamdesetih dolazili na FEST našao se i Robert de Niro.

De Niro je bio gost FEST-a 1976, zatim 1978. i 1979. godine, kada je film u kom je tumačio glavnu ulogu, „Lovac na jelene“ izazvao burne reakcije, pa i protest sovjetske filmske delegacije zbog prikazivanja. Međutim, Goran Paskaljević se prisećao i jedne ranije De Nirove posete FEST-u, 1973. godine, kada je kao volonter i vozač FEST-a, Paskaljević, u „renou 8“ svoje majke, dva dana po Beogradu vozio „tada nepoznatog američkog glumca“. U jednom intervjuu 1978, Robert de Niro je ispričao anegdotu u vezi sa

▲ Robert de Niro i Mirjana van Blarikom u Beogradu, FEST 1971.

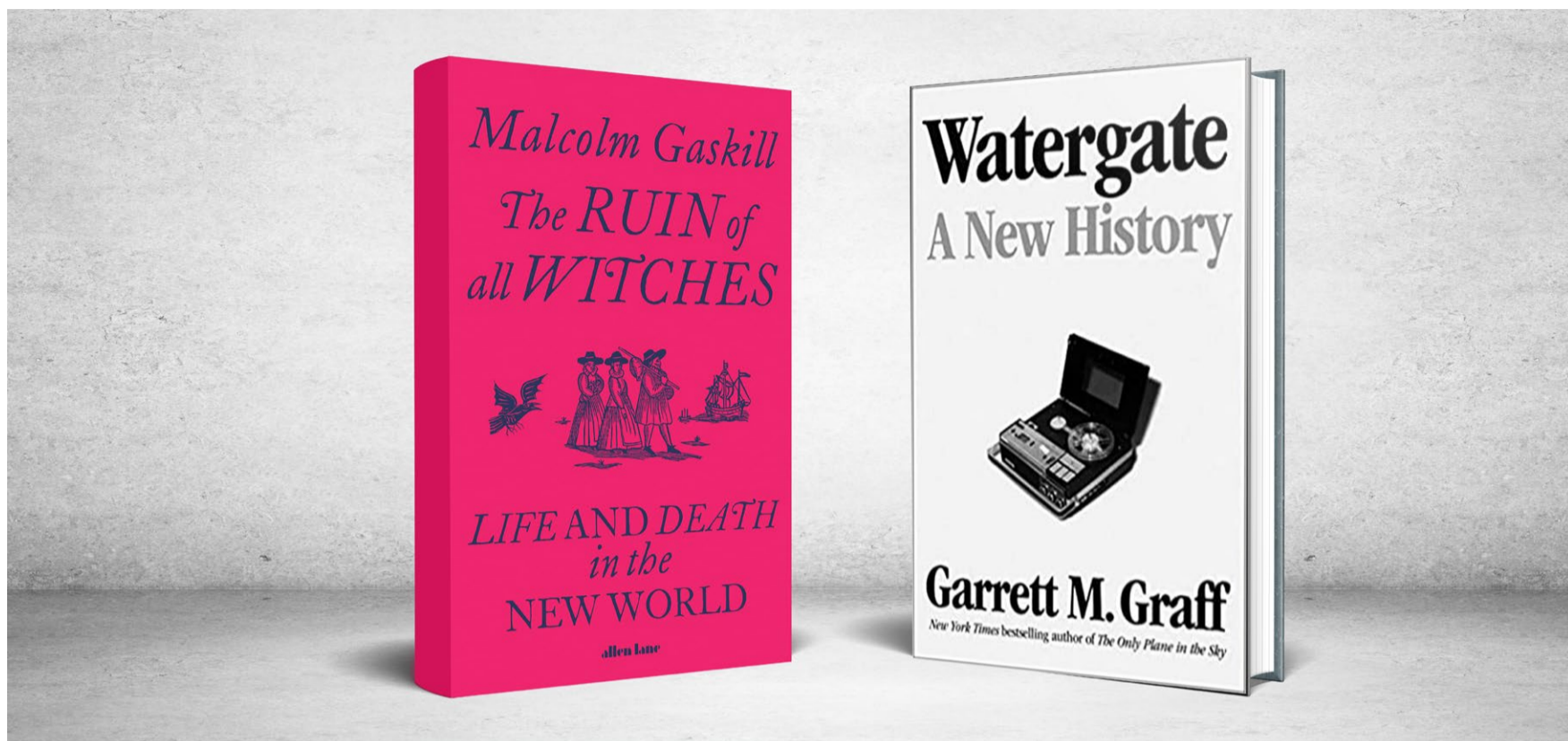

▲ Robert de Niro, FEST 1971.

svojom prvom posetom Srbiji (verovatno 1968), kada je kao student autostopom putovao sa letovanja iz Grčke do Beograda. Kamiondžija koji ga je povezo, ostavio ga je u Nišu, gde ga je ugostila jedna porodica, a prema informacijama iz pomenutog intervjua, dali su mu i 20 dolara kako bi mogao bezbrižno da nastavi svoj put. U drugim izvorima pronalazi se i podatak da je de Niro prenoćio kod ove porodice u Nišu, a ne u hotelu, kako bi doživeo celovito iskustvo meštana. Postoje i druge verzije ove priče, te je teško razlučiti senzacionalizam od istine.

Zanimljivo je i da je Robert de Niro svoju usvojenu ćerku nazvao Drina, što je inspirisano, kako je navedeno na IMDB platformi, delom Ive Andrića.

Malcolm Gaskill, **The Ruin of All Witches. Life and Death in the New World**, London: Penguin Books, 2021.

Priče o vešticama zauzimaju važno mesto u savremenoj popularnoj kulturi – veštice su tema brojnih fantastičnih knjiga, filmova i serija. No, veštice su i istoriografska tema, naročito zbog fenomena lova na veštice koji je karakterisao rani moderni period na Zapadu. Jedan od najvećih svetskih stručnjaka za ovu temu je Malkolm Geskil, profesor na Univerzitetu Istočna Anglija. Iako je Geskil prevashodno zainteresovan za fenomen veštica u Engleskoj, u svojoj novoj monografiji on se posvetio prvom sudskom procesu protiv veštica u engleskim kolonijama na teritoriji današnjih Sjedinjenih Američkih Država.

Taj proces odvijao se 1651–1652. u Bostonu. Okrivljeni su bili bračni par Hju i Meri Parsons, iz tek osnovanog mesta Springfield, koji je danas važan grad države Masačusets. Za potrebe ove mikroistorijske studije, autor je koristio sudske zapisnike, ali i tekstove propovedi, pamflete, pisma i dnevnike žitelja Springfilda, ne bi li što bolje pronikao u mentalitet puritanskih kolonista sa sredine 17. veka. Geskil detaljno rekonstruiše nastanak i tok slučaja u devet hronoloških poglavlja svoje knjige, ali se ne upušta u prosto nizanje događaja. Naprotiv, on svoju studiju piše tako da budu razumljivi kulturni koreni ideje o veštičarenju, kao i uzroci budućeg prestanka straha od veštica.

Garret M. Graff, **Watergate. A New History**, New York: Avid Reader Press, 2022.

Afera „**Votergejt**“, koja je iz temelja potresla američku javnost i duboko promenila američku političku kulturu, ovog meseca puni 50 godina. Naime, 17. juna 1972. godine otkrivena je provala u zgradu Demokratskog nacionalnog komiteta, što je započelo domino-efekat koji je primorao predsednika Niksona da podnese ostavku dve godine kasnije.

Novu istoriju afere „**Votergejt**“, iz perspektive današnje američke političke situacije, ponudio je Garet Graf, novinar i predavač na Univerzitetu Džordžtaun. Grafu knjiga o **Votergejtu** nije istoriografski prvenac. On se već profilisao knjigama na teme iz američke hladnoratovske istorije.

Prema sopstvenom svedočenju, Graf nije želeo da iznova istražuje tako što bi sprovodio intervjue sa savremenici-ma afere. Stoga, Graf se oslonio na već obavljene intervjue, kao i na voluminoznu memoaristiku i neobjavljenu arhivsku građu. Genezu, tok i rasplet afere je predstavio u pet obimnih, hronološki raspoređenih poglavlja. Autor je knjigu obogatio brojnim fotografijama, koje odlično prenose atmosferu u Vašingtonu od 1971. do 1974. godine. Iako je potpuna istina o aferi „**Votergejt**“ nedostižna, zahvaljujući Grafovoj knjizi pred čitalačkom publikom se našla knjiga koja iscrpno i celovito analizira jednu od velikih prekretnica savremene istorije Sjedinjenih Država.

The Forest History Society <https://foresthistor.org/>

Neposredno nakon završetka Drugog svetskog rata, grupa historičara i eksperata iz oblasti šumarstva, okupila se oko zajedničke ideje očuvanja dokumentacije koja se odnosila na šumsko blago Sjedinjenih Američkih Država. Danas, Udruženje posvećeno istoriji šuma, predstavlja eminentnu američku nevladinu organizaciju, čiji je primarni cilj da podstiče proučavanje ljudske interakcije sa šumskim ekosistemima kroz istoriju. Pored arhiva i biblioteke Udruženja, smeštenih u njegovim prostorijama u Daramu, u Severnoj Karolini, vebsajt ove organizacije posetiocima otvara širok spektar mogućnosti za istraživanje. Zahvaljujući bazi podataka koja obuhvata veliki broj repozitorijuma, moguće je pretraživati raznovrsne izvore poput arhivskih dokumenata, fotografija, intervjuva, ali i literaturu iz domena istorije šuma i istorije životne sredine uopšte. Ukoliko zavirite u odeljak sa digitalnim izlozbama možete videti ko su bili radoznali jahači koji su 1930-ih godina obilazili američke šume ili kako su američki vojnici tokom Prvog svetskog rata u Francuskoj obezbeđivali drvenu građu za potrebe ratovanja saveznika. U okviru vebsajta dostupne su i publikacije poput prestižnog naučnog časopisa „**Environmental History**”, magazina „**Forest History Today**”, kao i relevantni dokumentarni filmovi. U skladu sa njenom edukativnom misijom, sadržaj ove digitalne platforme potpun je jedinstvenim nastavnim materijalima i predlogom kurikuluma, kako bi teme iz oblasti istorije životne sredine ušle i u učionice.

The Museum of the American Revolution <https://www.amrevmuseum.org/>

Ukoliko se nađete u Filadelfiji, na spisak obaveznih lokacija koje bi trebalo posetiti u ovom gradu, pored Dvorane nezavisnosti, Zvona slobode i Hala drvodelja, obavezno dodajte i Muzej američke revolucije! Narativ o Američkoj revoluciji, značajnim događajima i ličnostima koji su obeležile drugu polovinu 18. veka i odredili kurs američke, ali i globalne istorije, ispričan je kroz interaktivnu postavku ovog muzeja. Čak iako niste u Filadelfiji, digitalna platforma muzeja, koja posetiocima omogućava virtuelne šetnje i pruža detaljne informacije kroz nekoliko klikova, omogućiće vam da u potpunosti oživite razdoblje Američke revolucije. Putem ovog vebsajta posetioci imaju prilike da se upoznaju sa muzejskim artefaktima, poput originalnog vojničkog šatora Džordža Vašingtona, zatim, oružja, oruđa, slika i zapisa savremenika Revolucije. Tvorci vebsajta nastojali su da prikažu različite strane ovog perioda američke istorije, sudbine marginalizovanih društvenih grupa, kao i personalizovane priče. Tako se na platformi mogu pronaći, na izvorima zasnovane, rekonstrukcije individualnih sudbina Afroamerikanaca ili originalni glasački listići koji ukazuju na učešće žena u političkom životu Nju Džersija krajem 18. i početkom 19. veka. U nameri da ovaj period američke istorije učini bliskim i zainteresuje što širi krug publike, Muzej je i putem platforme omogućio multimedijalni vremeplov i brojne dodatne materijale za studente i učenike.

Newsletter
Vol. 30
jun 2022.

Najave konferencije konkursi

Dan nezavisnosti

Dan nezavisnosti (Independence Day) ili 4. jul (4th of July) je američki nacionalni praznik kojim se obeležava potpisivanje Deklaracije nezavisnosti na Drugom kontinentalnom kongresu za vreme Američke revolucije (4. jul 1776).

U Sjedinjenim Državama, Dan nezavisnosti se obeležava uz proslave, piknike i zabave na otvorenom prostoru. Nezaobilazan deo proslave 4. jula predstavlja vatromet, a uz njega je ovaj praznik prvi put proslavljan već na prvu godišnjicu potpisivanja Deklaracije 1777. godine. Pretpostavlja se da je drugi američki predsednik Džon Adams pokrenuo ovu tradiciju.

Na priloženom linku možete pogledati neke od recepata za popularna jela koja se tradicionalno u SAD pripremaju 4. jula:

<https://cooking.nytimes.com/topics/fourth-of-july-recipes>.

Svim našim američkim prijateljima želimo srećan Dan nezavisnosti!

„Srpsko-američko prijateljstvo kroz vekove“

Povodom obeležavanja 140 godina od uspostavljanja diplomatskih odnosa između Srbije i Sjedinjenih Američkih Država, Centar za studije Sjedinjenih Američkih Država Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu 5. i 6. jula 2022. organizovaće međunarodnu naučnu konferenciju „Srpsko-američko partnerstvo kroz vekove“. Konferencija se sprovodi u okviru projekta „Za novih 140 godina srpsko – američkog partnerstva“ koji sprovodi Centar za studije SAD FPN-a, a pokrovitelj je Ambasada SAD u Beogradu.

Centar za američke studije vam želi prijatan i bezbrižan letnji raspust! Vidimo se ponovo krajem avgusta, sa dvobrojem našeg Newslettera, a do tad nas pratite na društvenim mrežama!

